

BERENKOORTS IN SPITSBERGEN

TEKST EN FOTOGRAFIE JOCHEM WIJNANDS

Op slechts achthonderd kilometer van de Noordpool ligt de eilandengroep Spitsbergen. Het grootste gedeelte is bedekt met ijs, de zee is dichtgevroren. Vanaf juni, wanneer het daglicht van geen ophouden weet, breken de eerste passagiersschepen zich een baan door de ongerepte wildernis. 'Wie wil er een ijsbeer zien?' Alle handen gaan de lucht in.

'De meeste kapiteins houden niet van ijs, maar Oleg... *he loves ice!*'

"Hello folks, welcome aboard!" De Canadese expeditieleider Brandon heet ons welkom op de Akademik Shokalskiy, het Russische schip dat de komende negen dagen rond de Spitsbergen archipel zal varen. Ik ben gisteren via Oslo naar Longyearbyen gevlogen, de noordelijkste 'stad' ter wereld op 78 graden noorderbreedte. We hebben ons verzameld in de bar, formaat knusse huiskamer, waar de expeditiestaf en de kapitein een introductie geven op wat ons te wachten staat. "Wie wil er een ijsbeer zien?" vraagt Brandon. Alle handen gaan de lucht in.

De Shokalskiy is met maximaal 49 passagiers het kleinste schip dat rondom Spitsbergen vaart. "But folks, dit is geen dierentuin... dit is pure ongerepte wildernis. Er leven hier maar drieduizend ijsberen in een gebied zo groot als Engeland. Als we een ijsbeer zien, is dat heel bijzonder." Iedereen is stil. "Het grootste gedeelte van Spitsbergen is bedekt met ijs, de zee is dichtgevroren. Dit is echt een expeditie. We gaan proberen om als eerste dit jaar door de Hinlopen Street te varen en Spitsbergen-eiland te rondn. Of dat gaat lukken? Misschien niet. Maar we hebben Oleg, de beste kapitein van de poolcirkel. De meeste kapiteins houden niet van ijs, maar Oleg... *he loves ice!*" We klappen voor Oleg. De champagnekurken knallen en met zijn allen brengen we een toast uit. Na de sloepenrol wordt het anker gelicht en varen we uit. Het stadje Longyearbyen verdwijnt langzaam uit het zicht. Het avontuur is begonnen.

Alles op de Akademik Shokalskiy is tot in de puntjes verzorgd, tot de menukaart aan toe. En het eten? Meer dan voortreffelijk.

Doorgeladen geweren

De Noorse naam voor Spitsbergen is Svalbard, koude kust. De eilandengroep ligt in de Noordelijke IJszee en hoort bij Noorwegen. Er is geen inheemse bevolking - alle 3200 inwoners zijn import. Vroeger waren de walvisvaart en robbenjacht de >

belangrijkste inkomstenbronnen, nu zijn dat het toerisme en de mijnbouw.

“Goodmorning folks, goodmorning!” Na een licht deinende nacht op de Shokalskiy word ik gewekt door de stem van Brandon, over de intercom. Er wacht een stevig ontbijt. Daarna verzamelen we ons op het dek voor onze eerste tocht naar het vasteland. Dat gebeurt met zodiacs, stevige rubberboten. De Shokalskiy ligt in een adembenemend fjord. Het water is spiegelglad, in de verte slingert een blauwwitte gletsjer tussen twee hoge bergen door naar beneden naar de zee.

We krijgen felgele wind- en waterdichte parka's en stevige rubberlaarzen uitgereikt door de staf. Eén voor één dalen we de loopplank af en nemen we plaats in de zodiacs, die ons aan land brengen. De gidsen Tim en Dimitri lopen vooruit met doorgeladen geweren om de omgeving te verkennen, Brandon neemt het woord. *“Folks, beren zijn gevaarlijk. We gaan nooit aan land als we een beer zien. Maar achter elke rots kan een beer liggen, dus je weet het nooit. Daarom hebben de gidsen een geweer. Loop nooit weg van de groep – en als we een beer tegenkomen, luister dan naar de gids, óók als de gids zegt dat je je kleren uit moet trekken... op die manier leggen we een geurspoor dat mogelijk tijdswinst oplevert.”*

Voor elke wandeling worden drie groepen geformeerd: de *chargers* (snel!), de *moderates* (gemoedelijk) en de *contemplators* (langzaam). Omdat ik me jong en fit voel, sluit ik me aan bij de eerste groep, onder aanvoering van David. Hij laat er geen gras over groeien en bestormt meteen de heuvel. Het zweet loopt langs mijn rug, maar de voldoening is groot als we een uurtje later het hoogste punt bereiken en een pracht-panorama van 360 graden krijgen aangeboden. David, een ornitholoog, vertelt ondertussen over de noordse stern die daar broedt. Deze prachtige vogel broedt op de Noordpool en overwintert op de Zuidpool. De gidsen zijn van alle markten thuis - de een is geoloog, de ander bioloog en een volgende glacioloog. En dus blijft dus geen vraag onbeantwoord. *“Zeg David, glijdt een ijsbeer wel eens uit?”*

Koude passie

Het is onze derde dag aan boord en de berenkoorts heeft iedereen in zijn greep. Zowel de staf als de passagiers zijn vaak op de brug of aan dek te vinden. Iedereen speurt met verrekijkers de omgeving af. Regelmatig wordt een rots voor beer aangezien en het gevoel dat we nooit een beer zullen zien, begint post te vatten. Dan breekt Brandon tijdens de lunch in over de intercom: *“Hello folks, Robert heeft een beer gezien...”* Alle passagiers haasten zich naar buiten. *“Waar, waar?”* roept iedereen. *“Net verdwenen achter dat heuveltje!”* roept Robert – als een kind zo blij dat hij als eerste een ijsbeer heeft gespot. We turen en wachten tot onze magische gast weer tevoorschijn komt. *“Ik zie 'm,”* roept Brandon. *“Het is een heel bijzonder exemplaar... met een gewei!”*

Die middag maken we een spectaculaire wandeling op Fuglesangen, het 'eiland van de lachende vogels' waar een kolonie kleine alken huist; deze zwart-witte vogel heeft korte vleugels en staat bekend om zijn giechelende geluidjes. Terug aan boord vervolgt de Shokalskiy zijn koers naar het noorden. Ik sta net op het punt een kleine siësta te houden als Brandon zich weer aandient via de intercom: *“Folks, verzamelen op het dek please. We hebben iets te vieren.”* Op het dek staat Tim met zijn gps al af te tellen: *“Nog één minuut en dan passeren we de tachtigste breedtegraad!”* We zijn nog slechts tien graden van de Noordpool verwijderd. Ik kijk om me heen en voel verbondenheid met het selecte groepje met wie ik deze coördinaten deel. De Shokalskiy is dan ook een sociale snelkookpan; opvallend veel mensen zijn alleen op deze droomreis, omdat hun partner niet tegen de kou kan. We hebben één ding gemeen: de passie voor de pool. Of zoals Brandon het formuleert: *“We all have the high latitude sickness!”*

Eitje

Wanneer ik de volgende ochtend mijn gordijntje opzij schuif en door de patrijspoort naar buiten kijk, is het landschap veranderd. Ijsschotsen drijven op het water, we hebben de >

We zijn een piepklein eenzaam stipje, ergens in het Noordpoolgebied.

De zodiacs glijden tussen het pakijs door, dat tijdens het smelten de meest bizarre vormen aanneemt

toendra en groene hellingen van de westkust verruimd voor de gletsjers en het landijs van de Hinlopen Street. We zijn begonnen aan onze poging om rond Spitsbergen-eiland te varen. Gaat het lukken? Brandon en Oleg zijn voortdurend in overleg. Weerkaarten en satellietfoto's worden bekeken en steeds worden de plannen bijgesteld. Aan het ontbijt heerst een opgewonden stemming.

"IJSBEER!" Deze keer is het raak: Anthon, de eerste stuurman, is de bringer van het goede nieuws. Heel ver weg, op een strandje tussen aangespoelde stukken hout, rotsen en smeltende sneeuw, beweegt iets. Met het blote oog niet te zien, maar het belet mijn medepassagiers er niet van om honderden foto's te nemen.

Snel worden de zodiacs in gereedheid gebracht om van dichtbij een kijkje te nemen. We navigeren moeizaam door het pakij. Helaas is de beer niet geïnteresseerd in ons en verdwijnt snel uit het zicht. Teleurstellend? Nee. De fantastische foto's in de reisbrochures verbleken bij dit schouwspel. Om mij heen zie ik alleen maar blije gezichten.

Nog diezelfde dag worden we alsnog op onze wenken bediend. Onder een stralend blauwe hemel spelen een moeder en jong gemoedelijk in de sneeuw. De Shokalskiy sluipt muisstil dichterbij; vanaf het dek slaan we het tafereel gade. Na het spel klimt het jong bij zijn moeder op de rug en zwemmen ze samen weg. Dimitri legt uit: "Ijsberen paren het hele jaar door. De berinnen bewaren het zaad in hun baarmoeder en bepalen zelf wanneer het eitje wordt bevrucht."

Eenzaam stipje op de radar

"Folks, we've done it! Het is ons gelukt, applaus voor kapitein Oleg!" Brandon vertelt dat achter ons drie schepen die ook

De Shokalskiy is een sociale snelkookpan waar je je mede-passagiers in hoog tempo leert kennen.

probeerden rond te varen, vastzitten in het ijs. De wind is gedraaid en heeft de doorgang met drijfijis dichtgeblazen. Medepassagier David besluit de avond met een gedicht dat hij vandaag heeft geschreven:

*miss ivory fur
shuffles, slippers and robe
like a flake falls
this snow snake stalks
hope of survival
on the horizon lies*

De meesten gaan daarna naar bed, maar ik kan nog niet slapen. De zon die ons dag en nacht volgt, geeft mij extra energie. Vaak drink ik nog een biertje in de bar en klim dan 's nachts in mijn parka naar het bovendek om te genieten van het uitzicht, de schone lucht, het bevoorrechte gevoel hier te zijn en het gekraak van het ijs dat onder de versterkte romp van ons moedige schip wordt verpletterd. We zijn een piepklein eenzaam stipje op de radar, ergens in het onbarmhartige Noordpoolgebied. Geen telefoon, geen e-mail. Het werkt bevrijdend.

'Arctic plunge'

Op de achtste dag gaan we voor anker in het mooiste ijslandschap dat ik ooit heb gezien. We stappen in de zodiacs en >

Geen vraag blijft onbeantwoord.

'Zeg David, glijdt een ijsbeer wel eens uit?'

glijden over het spiegelgladde water tussen het pakijs door, dat tijdens het smelten de meest bizarre vormen aanneemt. Gebeeldhouwd door de natuur, voor niemand in het bijzonder. Wij zijn slechts toevallige getuigen.

Terug aan boord roept Brandon: *"Folks, time for the Arctic plunge!"* Nu is het moment dat de echte helden zich van de bangerikken en koukleumen kunnen onderscheiden. Het kraakheldere water ziet er uitnodigend uit, maar heeft een temperatuur van één graad boven nul... Waarom zou je daar vrijwillig induiken? Tot mijn verbazing verschijnt bijna de helft van de passagiers in zijn zwembroek op de loopplank. Van sommigen had ik het totaal niet verwacht, zoals een keurige Engelse dame van ruim tachtig. Terwijl de ijsschotsen voorbij drijven, springen ze achter elkaar het ijzige water in. *"Shit!"* roept de keurige Engelse dame als ze weer boven komt. Zó koud is het dus!

We ronden het zuidelijkste puntje van de archipel en eindigen onze reis met een laatste hoogtepunt, een toegift, nadat we dachten dat we alles al gezien hadden: Isfjorden en Alkhornet. We wandelen door een prachtig *Nooit meer slapen*-landschap aan de voet van een reusachtige klif waar tienduizenden vogels nestelen. We struikelen bijna over de poolvossen en de rendieren, die zich van ons weinig aantrekken. Tim: *"Rendieren van Spitsbergen hebben korte benen. Ze hebben geen natuurlijke vijanden en hoeven niet hard te kunnen rennen."* Er staan in elkaar gezakte hutten en blubberovens waar walvisvaarders lang geleden olie wonnen uit walvisvet. Walvisbotten, nu begroeid met mos en plantjes. De bodem is soppig en bezaaid met kompasplantjes, wier kleurige bloemetjes alleen aan de zuidkant groeien.

"Good morning, folks!" Ik kijk door de patrijspoort en wat ik al vreesde is waar: de bewoonde wereld. Na 11 dagen, 14 ijsberen en 1125 zeemijlen zijn we terug in Longyearbyen. We nemen afscheid van elkaar en van de staf. Zoals altijd is het laatste woord aan Brandon. *"Well folks, sometimes you think you take a trip, but then the trip takes you!"* □

ONGEREPT REIZEN

Sawadee Reizen werkt samen met een cruisemaatschappij die lid is van de International Association Of Arctic Expedition Cruise Operators (AECO). Doelstelling van AECO is om het toerisme naar het Arctisch gebied in goede banen te leiden en bindende regels op te stellen voor bezoekers aan dit prachtige en nog zeer ongerepte belangrijke natuurreserveaat op aarde.

Deze 14-daagse reis wordt door Sawadee Reizen aangeboden vanaf € 5.250 p.p. inclusief vluchten, overnachtingen, reisbegeleiding, maaltijden en excursies.

Meer informatie: www.sawadee.nl,
(020) 420 22 20.

'Shit!' roept de Engelse dame als blijkt hoe koud het water koud is

